

ЗНАЧЕННЯ ПОРІВНЯЛЬНОГО МЕТОДУ ДЛЯ РОЗВИТКУ НАУКИ АДМІНІСТРАТИВНОГО

Соломаха Артем Григорович

кандидат юридичних наук, адвокат

Про загальну кризу методології юридичної науки і особливо в науці адміністративного права висловлювали свої думки такі адміністративісти як В. Авер'янов, Т. Коломосець, В. Колпаков, О. Миколенко, С. Пономарьов та ін.

Разом з тим, аналіз «Вступу» дисертаційних досліджень з проблем адміністративного права показує, що в рубриці «Методи дослідження» методи наукового пізнання правових явищ перераховуються іноді: а) без розуміння змісту конкретного методу; б) у відриві від структури дисертації (є намагання вказати всі без виключення підрозділи дисертації, але відсутній логічний зв'язок між обраними методами і структурою дослідження); в) у відриві від остаточних висновків в дисертації, адже методологія використовується, в першу чергу, для отримання науково-обґрунтованих результатів дослідження; г) у вигляді хаотично випадкового переліку, що можливо, коли автор дослідження запозичує такий перелік методів із іншого дослідження, яке не відповідає методологічним потребам власне його дослідження. Тобто простежується суттєвий розрив між методологією (як засобом дослідження), змістом дослідження (як формою наукового доказування) та результатами дослідження (як знаннями, які отримані в результаті поєднання наукової методології та вмінь і досвіду дослідника).

Не є виключення в цьому сенсі і порівняльний метод, який широко використовується в дослідженнях адміністративно-правових явищ і процесів.

По-перше, порівняльний метод використовується як спосіб пізнання невідомого (маловідомого, дискусійного) правового явища шляхом порівняння з відомим, тобто відбувається з'ясування якостей (властивостей, ознак, проявів) невідомого правового явища за допомогою його порівняння з якостями, властивостями, ознаками або іншими проявами однотипного відомого правового явища.

По-друге, порівняльний метод використовується як спосіб визначення закономірностей розвитку адміністративно-правового явища шляхом порівняння його проявів у різні часові відрізки. Коли відстежуються та фіксуються закономірності розвитку певного

адміністративно-правового явища, то це дає можливість передбачати у майбутньому певні зміни якостей (властивостей, ознак, проявів) даного правового явища.

По-третє, у синтезі із критичним аналізом порівняльний метод може дати позитивний ефект при обґрунтуванні нової концепції в науці адміністративного права, адже «життєздатність» нової концепції повинна бути доведена шляхом підтвердження неспроможності інших конкуруючих концепцій пояснити всі особливості адміністративно-правового буття.

На підставі сказаного можна стверджувати, що порівняльний метод припускає три підходи:

1) синхронічний, тобто порівняння об'єктів (правових ідей, явищ і процесів), що існують одночасно (наприклад, порівнюємо між собою сучасні інститути оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень в адміністративному та судовому порядку);

2) діахронічний, тобто порівняння одного чи двох і більше об'єктів (правових ідей, явищ і процесів), що існували в різні часові відрізки (наприклад, порівнюємо між собою особливості правового регулювання адміністративної відповідальності в умовах сьогодення із особливостями правового регулювання даного інституту в різні історичні періоди);

3) синхронічно-діахронічний (змішаний), тобто відбувається порівняння як об'єктів, що існували в різні часові відрізки, так і об'єктів, що існують на даний момент в правовій дійсності (наприклад, порівнюємо сучасне адміністративне законодавство у сфері міграції, по-перше, із законодавством, яке регулювало міграційні відносини у радянський період, в Австро-Угорській імперії тощо, по-друге, із міграційним законодавством сучасних країн ЄС). Так, О.І. Миколенко досліджував та порівнював норми адміністративного процедурного законодавства, що функціонували в різні історичні періоди, із сучасними нормами, а також порівнював і зіставляв між собою сучасні норми адміністративного процедурного права та норми адміністративного процесуального права [8].

Використання порівняльного методу в дослідженнях адміністративно-правових є обмеженим.

По-перше, порівняльний метод втрачає своє методологічне значення при порівнянні між собою двох чи більше об'єктів, які є малодослідженими в юридичній науці, дискусійними у визначенні змісту, а також «новими» для науки адміністративного права. Наводити якісь конкретні випадки таких помилок в науково-дослідних працях вважаємо некоректним і нетолерантним по відношенню до інших науковців. Втім, дискусії про співвідношення і порівняння понять

«адміністративне провадження» та «адміністративна процедура», на нашу думку, позбавлені будь-якого наукового сенсу, бо зміст як першого, так і другого поняття є дискусійним, а тому будь-яка дискусія з цього приводу перетворюється в наукову демагогію.

По-друге, порівняльний метод втрачає своє методологічне значення при порівнянні несумісних між собою об'єктів, наприклад, порівняння системи адміністративно-деліктного законодавства із системою центральних органів виконавчої влади. Теоретично таке порівняння можливе, з огляду на те, що і в першому, і в другому випадку мова йде про систему, тобто взаємозв'язану і взаємоузгоджену між собою сукупність елементів. Втім, для адміністративного права таке порівняння не буде мати ані теоретичного, ані практичного значення.

Якщо враховувати національний та міждержавний рівень регулювання суспільних відносин, то в сучасній науці адміністративного права можна говорити про наступні рівні порівняння: а) порівняння адміністративного права України із особливостями адміністративно-правового регулювання в континентальній та англо-саксонській правовій системі; б) порівняння адміністративного права України із адміністративним міжнародним правом; в) порівняння адміністративного права України із адміністративно-правовим регулюванням в ЄС (європейське право); г) порівняння адміністративного права України із адміністративним правом конкретної держави світу; ґ) порівняння адміністративного права із іншими галузями національного права, а також порівняння адміністративно-правових явищ із правовими явищами, що регламентуються іншими галузями права; д) порівняння адміністративно-правових явищ і процесів між собою.

Значення порівняльного методу для розвитку науки адміністративного права важко переоцінити. По-перше, при його використанні вдається уникнути повторень загальних положень, які притаманні всім однорідним правовим явищам, і зосередити увагу лише на тих, що характеризують особливості окремих адміністративно-правових явищ. По-друге, порівняння відкриває великі можливості для розуміння історичних процесів та їх закономірностей, що відбувалися і відбуваються як на національному, так і всесвітньому рівні у сфері адміністративно-правового регулювання та до тонкощів пізнати особливості як національного адміністративно-правового регулювання, так і адміністративно-правового регулювання у всесвітньому масштабі і в окремих країнах світу. По-третє, порівняльний метод допомагає відсіювати «неспроможні» наукові концепції, вчення і теорії від «потенційно-перспективних».

Література

1. Миколенко О.І. Теорія адміністративного процедурного права: монографія. Харків: Бурун Книга, 2010. 336 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-351-7-147>

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАЦІВНИКАМИ ПРАВА НА КАР'ЄРНЕ ЗРОСТАННЯ

Лавошник Олена Михайлівна,

аспірантка кафедри правознавства

юридичного факультету,

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля,

м. Київ, Україна

Право працівника на кар'єрне зростання є одним із фундаментальних аспектів трудових відносин у сучасному світі. Воно передбачає рівні можливості для професійного розвитку, підвищення кваліфікації, просування на посаді та доступу до нових можливостей у рамках трудової діяльності. Це право не лише забезпечує мотивацію працівників та їхню зацікавленість у якісному виконанні обов'язків, але й сприяє соціальній стабільності та розвитку економіки в цілому. Однак, реалізація цього права не завжди є гарантованою і може бути обмеженою через різні форми дискримінації, політичний тиск або порушення трудових прав.

Важливою складовою права на кар'єрне зростання є гарантія рівних можливостей для всіх працівників. Як зазначає П. І. Пилипенко, дискримінація за ознаками статі, віку, національності, релігійних переконань або інших характеристик є серйозною перешкодою для реалізації права на кар'єрне зростання. Він підкреслює, що необхідно не лише декларувати рівні можливості у трудовому законодавстві, але й активно застосовувати їх на практиці через механізми судового захисту та державного нагляду за дотриманням трудових прав [1].

На нашу думку, доцільно розглянути кілька ключових судових справ, які мали суттєвий вплив на формування правових підходів щодо захисту права на кар'єрне зростання. Ці справи охоплюють як національні, так і міжнародні юрисдикції, зокрема практику Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ), який неодноразово розглядав питання трудових прав і кар'єрного розвитку у контексті захисту прав людини.